

**ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΟΙΝΙΚΟΛΟΓΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
ΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΜΕ ΤΙΤΛΟ**

**«Αντιμετώπιση νέων μορφών βίας κατά των γυναικών - Ενσωμάτωση της
Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1385 - Πρόσθετες ρυθμίσεις στον νόμο περί
ενδοοικογενειακής βίας - Αναδιοργάνωση των ιατροδικαστικών υπηρεσιών -
Ενίσχυση της λειτουργίας της Eurojust - Μέτρα για την προστασία των
ανηλίκων και την καταπολέμηση της εγκληματικότητας στον Ποινικό Κώδικα
και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας - Δικονομικές διατάξεις αρμοδιότητας των
τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και άλλες ρυθμίσεις»**

I. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης ανήρτησε την παραμονή των Χριστουγέννων 2024 προς διαβούλευση έως την 7.1.2025 σχέδιο νόμου εξ 85 άρθρων, με το οποίο επιδιώκεται η ρύθμιση ετερόκλητων αντικειμένων, όπως προκύπτει από τον τίτλο του, κατά παραβίαση των αρχών της καλής νομοθέτησης. Μάλιστα, τα άρθρα 78 έως 80 του νομοσχεδίου είναι «κρυμμένα» στο Μέρος ΣΤ' με τίτλο «Λοιπές διατάξεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης», ενώ τροποποιούν διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Για την σύνταξη του κατά περιεχόμενο λίαν σημαντικού αυτού νομοσχεδίου δεν συστάθηκε νομοπαρασκευαστική επιτροπή, κατά την πρόσφατη προσφιλή -και αντίθετη προς τους κανόνες της καλής νομοθέτησης- πρακτική του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Η γενική κατεύθυνση του νομοσχεδίου είναι έντονα τιμωρητική και αναμένεται να οδηγήσει σε μη διαχειρίσιμη αύξηση του αριθμού των υποδίκων και καταδίκων στα ήδη υπερ-κορεσμένα σωφρονιστικά καταστήματα της χώρας. Το -ενίοτε ακραία τιμωρητικό περιεχόμενο- των προτεινόμενων διατάξεων φαίνεται να εμπνέεται από την ιδέα ότι η νομοθετική αντιμετώπιση των υπαρκτών προβλημάτων της παραβατικότητας ενηλίκων και ανηλίκων πρέπει να εξαντλείται στην θέσπιση αυστηρότερων κυρώσεων. Η ανορθολογική αυτή αντίληψη υποβιβάζει την νομοθετική πρωτοβουλία σε μια «χάρτινη»-συμβολική παραγωγή διατάξεων, οι οποίες, ενώ ουδέν ή ελάχιστα μόνον συνεισφέρουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση της παραβατικότητας, προκαλούν πλήθος ανεπιθύμητων και κοινωνικά βλαπτικών παρενεργειών που διασπούν την κοινωνική συνοχή, οδηγούν στο περιθώριο ευρείες ομάδες προσώπων, ευνοούν καταχρηστικές συμπεριφορές από κρατικά όργανα και ιδιώτες, και μετατρέπουν το ποινικό δίκαιο από εγγυητή της προσωπικής ελευθερίας σε απειλή του.

Το νομοσχέδιο διακηρύσσει τον «θυματόφιλο» προσανατολισμό του εισάγοντας εξαιρετικό δίκαιο που περιορίζει δραστικά θεμελιώδη δικαιώματα του κατηγορουμένου, τον οποίον αντιμετωπίζει εν πολλοίς ως αποδεδειγμένο «δράστη» του αδικήματος που

του αποδίδεται. Οι διατάξεις του νομοσχεδίου που αποκλίνουν ουσιωδώς από κατοχυρωμένες στο Σύνταγμα και στα διεθνή κείμενα (ΕΣΔΑ, ΧΘΔΕΕ, ΔΣΑΠΔ) κεφαλαίωδεις αρχές του φιλελεύθερου ουσιαστικού και δικονομικού ποινικού δικαίου (τεκμήριο αθωότητας, αναλογικότητα και εξατομίκευση της ποινής, δικαίωμα αποτελεσματικής υπερασπίσεως, επιβολή προσωρινής κράτησης μόνον ως έσχατου μέσου διασφάλισης των σκοπών της δίκης, κ.α.) συνιστούν επικίνδυνη δικαιοκρατική οπισθοδρόμηση, ενώ η ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1385 επιχειρείται με πλημμελή και άτεχνο τρόπο.

Οι παρατηρήσεις που ακολουθούν αφορούν τις προβληματικές καθ' ημάς διατάξεις ποινικού περιεχομένου του νομοσχεδίου.

II. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ' ΤΟΥ Α' ΜΕΡΟΥΣ: ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΤΗΝ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

Γενικές παρατηρήσεις

Τα ποινικά αδικήματα που ορίζονται στην Οδηγία (ΕΕ) 2024/1385 (άρθρα 3 έως 8) διακρίνονται σε τρεις βασικές κατηγορίες, με αντίστοιχη διαβάθμιση σε επίπεδο απειλουμένης ποινής (άρθρο 10). Ειδικότερα, πρόκειται για:

(α) τον «ακρωτηριασμό γυναικείων γεννητικών οργάνων» με απειλουμένη στερητική της ελευθερίας ποινή, «*το ανώτατο όριο της οποίας [θα πρέπει να] ανέρχεται σε τουλάχιστον 5 έτη*», καθότι, όπως αναφέρεται στο προοίμιο (σκ.15), ο εν λόγω ακρωτηριασμός, μεταξύ άλλων, «*προκαλεί ψυχολογικές και κοινωνικές ζημιές, οι οποίες επηρεάζουν σοβαρά την ποιότητα ζωής του θύματος*»,

(β) τον «καταναγκαστικό γάμο» με απειλουμένη στερητική της ελευθερίας ποινή, «*το ανώτατο όριο της οποίας [θα πρέπει να] ανέρχεται σε τουλάχιστον 3 έτη*»,

(γ) διάφορες επιμέρους μορφές βίας, παρενόχλησης κ.λπ. κατά προσώπων (ενηλίκων και ανηλίκων) που συντελούνται μέσω της χρήσης τεχνολογικών πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ), με απειλουμένη στερητική της ελευθερίας ποινή, «*το ανώτατο όριο της οποίας [θα πρέπει να] ανέρχεται σε τουλάχιστον 1 έτος*».

Στο ΣχΝ δεν φαίνεται να λαμβάνεται υπόψη η κατά ως άνω αξιολόγηση του ενωσιακού νομοθέτη ως προς την απαξία των οικείων αξιόποινων συμπεριφορών. Επιπλέον, ανακύπτουν ζητήματα αξιολογικής αντινομίας τόσο μεταξύ τους όσο και σε σχέση με άλλες διατάξεις του ΠΚ, καθώς και μη ορθολογικής ακόμη και μη αξιολογικά κατανοητής συνάρθρωσης επιμέρους μορφών και τρόπων τέλεσης των αξιοποιώνων πράξεων.

Συναφώς σημειώνεται ότι ο ενωσιακός νομοθέτης ορίζει στο άρθρο 11 της Οδηγίας συγκεκριμένες «*επιβαρυντικές περιστάσεις*», τις οποίες καλείται να λάβει υπόψη του ο εθνικός νομοθέτης, «*στο βαθμό που αυτές δεν αποτελούν ήδη μέρος των συστατικών στοιχείων των ποινικών αδικημάτων*» και βεβαίως κατά το μέρος που αυτές σχετίζονται με το κάθε επιμέρους ποινικό αδίκημα.

Κατ' αποτέλεσμα, εγείρονται ερωτήματα ως προς την ορθή ενσωμάτωση των σχετικών διατάξεων της Οδηγίας.

Παρατηρήσεις επί των άρθρων

Άρθρο 5

Με την προτεινόμενη ρύθμιση αντικαθίσταται πλήρως το άρθρο 315 ΠΚ, προς ενσωμάτωση του άρθρου 3 («ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων») καθώς και των άρθρων 10 («ποινές») και 11 («επιβαρυντικές περιστάσεις») της Οδηγίας.

Παρ. 1 και 2: Η παρ. 1 πρώτο εδάφιο φαίνεται ν' αντιστοιχεί στο άρθρο 3 περ. β) της Οδηγίας: «καταναγκασμός ή εξώθηση [κατά την ελληνική απόδοση] γυναίκας ή κοριτσιού να υποβληθεί σε πράξη του εδ. α», ήτοι σε «εκτομή, ακτηριασμό ή οποιοδήποτε άλλο ακρωτηριασμό στο σύνολο ή σε μέρος των μεγάλων χειλέων του αιδοίου, των μικρών χειλέων του αιδοίου ή της κλειτορίδας». Σημειώνεται ότι δυσχέρειες ανακύπτουν ως προς την κατανόηση του νοήματος της ενωσιακής διάταξης, λόγω του ότι διαφέρουν εν μέρει οι επιμέρους γλωσσικές αποδόσεις (: coercing or procuring / le fait de contraindre une femme ou une fille à subir tout acte visé au point a) ou de lui fournir les moyens à cette fin / ein Verhalten, durch das eine Frau oder ein Mädchen dazu genötigt oder dazu gebracht wird).

Εν προκειμένω, κατά την αιτιολογική έκθεση, «στο πρώτο εδάφιο της παρ. 1 τιμωρείται η πράξη της εξώθησης γυναίκας να υποβληθεί με εξαναγκαστικά ή απατηλά μέσα στον ακρωτηριασμό των γεννητικών της οργάνων», ως «βασική μορφή του αδικήματος», της οποίας η α.υ. «πραγματώνεται με διαφορετικούς τρόπους («υπαλλακτικώς μικτό έγκλημα»)». Εν τούτοις, κατά το γράμμα της προτεινόμενης διάταξης, ως αξιόποινη συμπεριφορά τυποποιείται ο «εξαναγκασμός» (κατά την προτεινόμενη διατύπωση) ή η «εξώθηση» της γυναίκας να υποβληθεί σε πράξη ακρωτηριασμού. Όσον αφορά τους διαφορετικούς τρόπους τέλεσης του «εξαναγκασμού» ή της «εξώθησης», η πλειονότητα αυτών προέρχεται από εν μέρει μεταφορά του άρθρου 11 της Οδηγίας.

Ειδικότερα, ορισμένες από τις αναφερόμενες ως επιβαρυντικές περιστάσεις στο άρθρο 11 της Οδηγίας συνιστούν: (α) κοινούς τρόπους τέλεσης του «εξαναγκασμού» ή της «εξώθησης» που τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 2 ετών και χρηματική ποινή, «αν δεν συντρέχει περίπτωση να τιμωρηθεί [ο υπαίτιος] αυστηρότερα με άλλη διάταξη» (εδάφιο πρώτο), (β) «ιδιαίτερες επιβαρυντικές περιστάσεις», χωρίς να καθορίζεται διαφορετικό πλαίσιο ποινής (εδάφιο δεύτερο), (γ) διακεκριμένη μορφή των οικείου εγκλήματος, που προσλαμβάνει κακουργηματικό χαρακτήρα (: επιβάλλεται κάθειρξη), αν έχει ως επακόλουθο τον θάνατο ή προξένησε βαριά σωματική βλάβη (: παρ. 2).

Η επιλογή να ενσωματωθούν αρκετές από τις επιβαρυντικές περιστάσεις, που αναφέρονται στο άρθρο 11 της Οδηγίας, ως τρόποι τέλεσης του εγκλήματος στερείται νομοτεχνικής αρτιότητας. Λαμβάνοντας δε υπόψη ότι ο «εξαναγκασμός» δεν ταυτίζεται εννοιολογικά με την «εξώθηση» (προφανώς νοείται ως παρακίνηση) είναι ασαφές ποιος τρόπος τέλεσης αντιστοιχεί σε ποια συμπεριφορά. Λ.χ. ενέχει τουλάχιστον ταυτολογία η

αναφορά: «όποιος με τη χρήση ... ή άλλων εξαναγκαστικών μέσων ... εξαναγκάζει ...» Επιπλέον, εγείρονται ερωτήματα σε σχέση και με τις ιδιαίτερες επιβαρυντικές περιστάσεις που διαλαμβάνονται στο προτεινόμενο δεύτερο εδάφιο της παρ. 1. Α.χ. επί τη βάσει ποιών κριτηρίων αξιολόγησης, η μεν επιβολή ή κατάχρηση εξουσίας καθώς και η εκμετάλλευση της ευάλωτης θέσης του θύματος τυποποιούνται ως τρόποι τέλεσης (και όχι ως επιβαρυντικές περιστάσεις), η δε διάπραξη του εγκλήματος από μέλος της οικογένειας ή από πρόσωπο που συνοικούσε με το θύμα ορίζεται ως επιβαρυντική περίπτωση (στο δεύτερο εδάφιο).

Περαιτέρω, λαμβάνοντας υπόψη τη διατύπωση του άρθρου 3 β) της Οδηγίας καθώς και την αξιολόγηση του ενωσιακού νομοθέτη ως προς την απαξία του εγκλήματος, δεν επεξηγείται γιατί εν προκειμένω ο επίμαχος ακρωτηριασμός σε βάρος ενήλικης ή ανήλικης γυναίκας (αδιακρίτως) -ή τουλάχιστον η «εκτομή»- δεν συνιστά ήδη βαριά σκοπούμενη σωματική βλάβη (κατά την έννοια του ά. 310 παρ. 3 ΠΚ). Υπό την έννοια αυτή, ο σχετικός καταναγκασμός ή η εξώθηση της γυναίκας θα μπορούσε (σε συμβατότητα τόσο με την Οδηγία όσο και με άλλες αξιολογήσεις του εθνικού νομοθέτη) να απειλείται (α) με κάθειρξη έως 10 ετών στην περίπτωση του βασικού εγκλήματος, (β) με κάθειρξη, αν συντρέχουν ιδιαίτερες επιβαρυντικές περιστάσεις και (γ) με κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών στην περίπτωση που προκλήθηκε θάνατος. Η προτεινόμενη ρήτρα επικουρικότητας στο βασικό έγκλημα δεν είναι κατανοητή. Στην αιτιολογική έκθεση δεν διευκρινίζεται ποιες περιπτώσεις υπονοούνται, κατά τις οποίες η εκάστοτε οικεία συμπεριφορά θα μπορούσε να υπαχθεί σε αυστηρότερη διάταξη.

Παρ. 3: Τα ίδια ερωτήματα-ζητήματα ανακύπτουν και ως προς την εν λόγω διάταξη, η οποία προφανώς αντιστοιχεί στην περ. α) του άρθρου 3 της Οδηγίας. Υποκείμενο του εγκλήματος είναι εν προκειμένω εκείνος που διενεργεί (ιατρός ή μη), για λόγους μη ιατρικούς, τις ανωτέρω πράξεις ακρωτηριασμού «και υπό τις περιστάσεις της παρ. 1», ήτοι, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση, «σε θύμα που προσήλθε ενώπιον του όχι οικειοθελώς, αλλά παρασυρόμενο και παραπλανώμενο με εξαναγκαστικά ή απατηλά μέσα».

Άρθρο 6

Με την προτεινόμενη ρύθμιση προστίθεται παράγραφος 3 στο άρθρο 330 ΠΚ, προς ενσωμάτωση του άρθρου 4 («καταναγκαστικός γάμος») καθώς και των άρθρων 10 («ποινές») και 11 («επιβαρυντικές περιστάσεις») της Οδηγίας.

Σημειώνεται ότι τα οριζόμενα στο άρθρο 4 της Οδηγίας ποινικά αδικήματα είναι: «α) ο εξαναγκασμός ενός ενήλικα ή ενός παιδιού να συνάψει γάμο· β) ο δελεασμός [κατά την ελληνική απόδοση] ενήλικα ή παιδιού στο έδαφος κράτους άλλου από εκείνο στο οποίο διαμένει με σκοπό να εξαναγκαστεί ο εν λόγω ενήλικας ή το εν λόγω παιδί να συνάψει γάμο». Ορισμός της έννοιας «παιδί» δεν απαντά μεν στην παρούσα Οδηγία, όμως ισχύει αναλόγως η διάταξη του άρθρου 2 της Οδηγίας 2011/92/ΕΕ, όπου ως «παιδί» νοείται «κάθε πρόσωπο κάτω των 18 ετών».

Κατ' αρχάς, για λόγους δικαιοπολιτικούς, αλλά και νομοτεχνικής αρτιότητας, ορθότερη θα ήταν η θέσπιση ειδικής ποινικής διάταξης και όχι η προσθήκη παρ. 3 στο άρθρο 330 ΠΚ. Βλ. σχετ. σκ. 16 του Προομίου της Οδηγίας.

Περαιτέρω, ως προς το πρώτο εδάφιο της προτεινόμενης παρ. 3 του άρθρου 330 παρατηρείται ότι: Εν προκειμένω τιμωρείται όχι μόνον όποιος «εξαναγκάζει», αλλά και όποιος «προσελκύει ή ωθεί» ένα πρόσωπο, με επιμέρους (κοινούς) τρόπους τέλεσης που είναι ίδιοι με εκείνους του προαναφερθέντος εγκλήματος του «ακρωτηριασμού γυναικείων γεννητικών οργάνων». Ως απειλούμενη ποινή ορίζεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 1 έτους και χρηματική ποινή. Δεν προβλέπεται διακεκριμένη μορφή του εγκλήματος.

Η κατά τα ως άνω προσθήκη της «προσέλκυσης» ή «ώθησης» ως αξιόποινης συμπεριφοράς στο πρώτο εδάφιο είναι εσφαλμένη. Ομοίως εσφαλμένη είναι και η θέσπιση ως επιβαρυντικής περίπτωσης, στο δεύτερο εδάφιο της προτεινόμενης παρ. 3, της περίπτωσης κατά την οποία «η πράξη [του πρώτου εδαφίου] αφορά» στην σύναψη γάμου ή συμφώνου συμβίωσης «στο έδαφος κράτους άλλου από εκείνο στο οποίο διαμένει ο εξαναγκαζόμενος». Και τούτο διότι:

(α) Στο πρώτο εδάφιο φαίνεται να συνενώνονται εν μέρει τα αδικήματα των ανωτέρω εδαφίων α) και β) του άρθρου 4 της Οδηγίας, κατά το μέρος που αφορά τις μορφές του «καταναγκαστικού γάμου», ήτοι αφενός τον «εξαναγκασμό» ενός προσώπου σε σύναψη γάμου και αφετέρου τον «δελεασμό» (luring / tromper / durch Täuschung) ενός προσώπου στο έδαφος κράτους άλλου από εκείνο στο οποίο διαμένει «με σκοπό» να εξαναγκαστεί σε σύναψη γάμου.

(β) Στο δεύτερο εδάφιο ενσωματώνονται ως μία από τις επιβαρυντικές περιστάσεις προφανώς αλλοιωμένα τα υπόλοιπα στοιχεία του εδαφίου β) του άρθρου 4 της Οδηγίας.

Η ανωτέρω διάσπαση του στ. β) του άρθρου 4 της Οδηγίας καθώς και η αντικατάσταση της λέξης «δελεασμός», που απαντά στην ελληνική γλωσσική απόδοση της Οδηγίας, από τις λέξεις «προσελκύει ή ωθεί» στην προτεινόμενη ποινική διάταξη δεν αντιστοιχεί στο νόημα της Οδηγίας ούτε είναι άμοιρη ερμηνευτικών δυσχερειών.

Σε κάθε περίπτωση η υιοθέτηση ίδιας λογικής με εκείνης του άρθρου 315 ΠΚ, όσον αφορά τους τρόπους τέλεσης, επιτείνει έτι περαιτέρω τα προβλήματα κατανόησης σχετικά με το ποιος τρόπος τέλεσης αντιστοιχεί σε ποια συμπεριφορά. Ομοίως, εγείρονται ανάλογα ερωτήματα σε σχέση και με τις λοιπές ιδιαίτερες επιβαρυντικές περιστάσεις που διαλαμβάνονται στο προτεινόμενο δεύτερο εδάφιο. Περαιτέρω, δεν εξηγείται γιατί εδώ δεν προβλέπεται ως επιβαρυντική περίπτωση η ανηλικότητα του θύματος.

Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη την αξιολόγηση του ενωσιακού νομοθέτη ως προς την απαξία του εγκλήματος του καταναγκαστικού γάμου, θα μπορούσε ως απειλουμένη ποινή -τουλάχιστον- για το αδίκημα του «εξαναγκασμού σε σύναψη γάμου» (κατά το νόημα του εδαφίου α) του άρθρου 4 της Οδηγίας) να οριστεί ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 2 ετών (αντί 1 έτους).

Άρθρο 7

Με την προτεινόμενη ρύθμιση τροποποιείται, ιδίως, το δεύτερο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 333 ΠΚ (όπως αυτό ισχύει μετά το ν. 5090/2024), προς ενσωμάτωση του

άρθρου 6 («παρενοχλητική κυβερνοπαρακολούθηση») καθώς και των άρθρων 10 («ποινές») και 11 («επιβαρυντικές περιστάσεις») της Οδηγίας.

Η εν λόγω διάταξη της Οδηγίας έχει ως εξής: «Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι εκ προθέσεως πράξεις της κατ' επανάληψη ή συνεχούς θέσης άλλου προσώπου υπό παρακολούθηση, χωρίς τη συναίνεση του εν λόγω προσώπου ή νόμιμη άδεια, μέσω ΤΠΕ, με σκοπό την ιχνηλάτηση ή την επιτήρηση των κινήσεων και των δραστηριοτήτων του εν λόγω προσώπου, όταν η εν λόγω συμπεριφορά μπορεί να είναι πολύ επιβλαβής για το πρόσωπο αυτό, τιμωρείται ως ποινικό αδίκημα».

Η προτεινόμενη τροποποίηση δεν συνάδει με το γράμμα και το νόημα της ως άνω ενωσιακής διάταξης. Βλ. σχετικά και σκ. 17 και 21 του Προοιμίου της Οδηγίας.

Για λόγους δικαιοπολιτικούς, αλλά και νομοτεχνικής αρτιότητας, ορθότερο θα ήταν: (α) να παραμείνει ως έχει το δεύτερο εδάφιο της παρ. 1, με μόνη εξαίρεση τη διαγραφή της φράσης «με την επιδίωξη διαρκούς επαφής με τη χρήση τηλεπικοινωνιακού ή ηλεκτρονικού μέσου» και (β) να προστεθεί παρ. 2, οι δε παρ. 2 και 3 να αναριθμηθούν ως 3 και 4.

Ειδικότερα, η νέα παρ. 2 προτείνεται να έχει ως εξής: «Όποιος θέτει άλλον υπό παρακολούθηση, συνεχή ή κατ' επανάληψη, με τη χρήση της τεχνολογίας των πληροφοριών και επικοινωνιών, χωρίς τη συναίνεσή του ή νόμιμη προς τούτο άδεια και με σκοπό την ιχνηλάτηση ή την επιτήρηση των κινήσεων και των δραστηριοτήτων του, προκαλώντας σ' αυτόν τρόμο ή ανησυχία, τιμωρείται με ποινή φυλάκισης έως δύο (2) έτη».

Στην ανωτέρω περίπτωση, η (ισχύουσα) παρ. 2 γίνεται παρ. 3 και μετά τις λέξεις «της παρ. 1» προστίθεται «και παρ. 2».

Συναφώς σημειώνεται ότι δεν διαλαμβάνονται στο ΣχΝ διατάξεις που να ενσωματώνουν τις περ. α) και β) του άρθρου 7 της Οδηγίας, που τυποποιούν δύο μορφές της αποκαλούμενης «κυβερνοπαρενόχλησης». Προφανώς θεωρήθηκε ότι καλύπτονται από τις επιμέρους διατάξεις του άρθρου 333 ΠΚ. Εν τούτοις, ορθό θα ήταν να μεταφερθεί - τουλάχιστον- το εδ. α) του άρθρου 7 ως ιδιαίτερη επιβαρυντική περίπτωση της πράξης του πρώτου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 333 ΠΚ. Δηλ. να οριστεί ότι «η κατ' επανάληψη ή συνεχής τέλεση της πράξης αυτής με τη χρήση της τεχνολογίας των πληροφοριών και επικοινωνιών συνιστά επιβαρυντική περίπτωση και τιμωρείται με ποινή φυλάκισης έως δύο (2) έτη».

Διευκρινίζεται ότι με εν λόγω ενωσιακή διάταξη ορίζεται ως ποινικό αδίκημα η «κατ' επανάληψη ή συνεχής συμμετοχή σε απειλητική συμπεριφορά που στρέφεται κατά προσώπου, τουλάχιστον όταν η συμπεριφορά αυτή συνεπάγεται απειλές για τη διάπραξη ποινικών αδικημάτων, μέσω ΤΠΕ, όταν η συμπεριφορά αυτή ενδέχεται να προκαλέσει σοβαρό φόβο στο πρόσωπο για την ασφάλειά του ή για την ασφάλεια των εξαρτώμενων προσώπων».

Άρθρο 8

Με την προτεινόμενη ρύθμιση προστίθεται παράγραφος 5 στο άρθρο 337 ΠΚ προς ενσωμάτωση της περ. γ) του άρθρου 7 («κυβερνοπαρενόχληση») καθώς και των άρθρων 10 («ποινές») και 11 («επιβαρυντικές περιστάσεις») της Οδηγίας.

Για λόγους που συνέχονται με την επιταγή του ορισμένου του ποινικού νόμου, με το γράμμα της οικείας ενωσιακής διάταξης, αλλά και της αποφυγής επικαλύψεων με το άρθρο 333 ΠΚ, θα πρέπει στο πρώτο εδάφιο της προτεινόμενης παρ. 5: (α) να διαγραφούν οι λέξεις «με οποιονδήποτε τρόπο» «φόβο, ανησυχία ή» και (β) να προστεθεί η λέξη «σοβαρή» πριν από τις λέξεις «ψυχολογική βλάβη». Επίσης στο δεύτερο εδάφιο της προτεινόμενης παρ. 5, θα πρέπει να συμπεριληφθεί στις επιβαρυντικές περιστάσεις η ανηλικότητα του θύματος και να προσδιοριστεί, ως απειλούμενη ποινή, ποινή φυλάκισης έως τρία (3) έτη.

Άρθρο 9

Με την προτεινόμενη ρύθμιση προστίθεται παράγραφος 2Α στο άρθρο 184 ΠΚ προς ενσωμάτωση της περ. δ) του άρθρου 7 («κυβερνοπαρενόχληση») καθώς και του άρθρου 10 («ποινές») της Οδηγίας.

Λαμβάνοντας υπόψη τις απειλούμενες ποινές στις προαναφερθείσες προτεινόμενες διατάξεις, αλλά και εκείνη της παρ. 1 του άρθρου 184 ΠΚ και για λόγους τήρησης της αρχής της αναλογικότητας, η απειλούμενη ποινή θα πρέπει να είναι ποινή φυλάκισης έως δύο (2) ετών (αντί έως 3 ετών).

ΙΙΙ. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε' ΤΟΥ Α' ΜΕΡΟΥΣ: ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

Άρθρο 12

Το άρθρο 23 παρ. 4 της Οδηγίας ορίζει ότι «τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι πάροχοι υπηρεσιών φιλοξενίας, άλλοι οικείοι πάροχοι ενδιάμεσων υπηρεσιών και οι πάροχοι περιεχομένου που επηρεάζονται από εντολή όπως αναφέρεται στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1 έχουν δικαίωμα πραγματικής δικαστικής προσφυγής. Αυτό το δικαίωμα περιλαμβάνει το δικαίωμα προσβολής της εν λόγω εντολής ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους της αρμόδιας αρχής που εξέδωσε την εντολή». Επομένως, η προβλεπόμενη στο άρθρο 12 δυνατότητα προσφυγής κατά της διάταξης του Εισαγγελέα Πρωτοδικών περί αφαιρέσεως περιεχομένου ιστοσελίδας ενώπιον του Εισαγγελέα Εφετών είναι ανεπαρκής. Ορθή θα ήταν η πρόβλεψη προσφυγής στο δικαστικό συμβούλιο.

Άρθρο 13

Η προτεινόμενη διάταξη, ήτοι η τροποποίηση της παρ. 2 του άρθρου 7 του ν. 3500/2006, φέρεται να ενσωματώνει το άρθρο 6 της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1385, στο οποίο, όπως αναφέρεται επί του άρθρου 7 του ΣχΝ, προβλέπεται ως ποινικό αδίκημα η αποκαλούμενη «παρενοχλητική κυβερνοπαρακολούθηση».

Επομένως, νομοτεχνικά ορθό θα ήταν (α) να εισαχθεί η εν προκειμένω ρύθμιση του δεύτερου εδαφίου της παρ. 2 ως επιβαρυντική περίπτωση της πράξης της παρ. 2 του άρθρου 333 ΠΚ, όπως αυτή ανωτέρω προτείνεται καθ' ημάς να διαμορφωθεί, και (β) να διαγραφεί το δεύτερο εδάφιο της ισχύουσας σήμερα παρ. 2.

Άρθρο 14

Γενική παρατήρηση: Η προσθήκη άρθρου 10 Α στο Κεφάλαιο Γ' του ν. 3500/2006 φέρεται να θεσπίζεται προς ενσωμάτωση του άρθρου 19 της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1385. Εν τούτοις, ρυθμιστικό αντικείμενο της εν λόγω ενωσιακής διάταξης είναι μόνον η δυνατότητα των αρμοδίων (κατά το εθνικό δίκαιο) αρχών να εκδίδουν «επείγουσες εντολές απαγόρευσης», «εντολές περιορισμού» ή «εντολές προστασίας» κατά «του δράστη ή του υπόπτου πράξης βίας καλυπτόμενης από την παρούσα Οδηγία [ήτοι όχι μόνον των αδικημάτων ενδοοικογενειακής βίας], σε «περιπτώσεις άμεσου κινδύνου για την υγεία ή την ασφάλεια του θύματος ή των εξαρτώμενων από αυτό πρόσωπα». Η ισχύς των εντολών αυτών διαρκεί «όσο διάστημα απαιτείται από τα θύματα έναντι κάθε πράξης βίας καλυπτόμενης από την παρούσα Οδηγία» (παρ. 1). Ρητά μάλιστα αφήνεται στην διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών να εξαρτούν την έκδοση των σχετικών εντολών από προηγούμενη αίτηση του θύματος, όταν αυτός είναι ενήλικος (παρ. 2).

Επομένως, συνάφεια με το άρθρο 19 της Οδηγίας έχει μόνον το δεύτερο εδάφιο της παρ. 2 του προτεινόμενου άρθρου 10 Α, στο οποίο, όμως, «αναβαθμίζονται» οι οικείες εντολές απαγόρευσης κ.λπ. ως παρεπόμενη ποινή, χωρίς διάκριση μεταξύ ενηλίκου και ανηλίκου θύματος. Οι λοιπές ρυθμίσεις είναι προϊόν ελληνικής πρωτοβουλίας.

Επιπλέον, είναι ευνόητο ότι η ενσωμάτωση της ενωσιακής διάταξης είναι αφενός εσφαλμένη, αφετέρου ελλιπής και για τον λόγο ότι δεν ελήφθη υπόψη το πεδίο εφαρμογής της.

Επί των επιμέρους παραγράφων του προτεινόμενου άρθρου 10 Α:

Παρ. 1: Η διάταξη επαναφέρει ειδικά στα εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας τον καταργηθέντα με τον νέο ΠΚ θεσμό της υποτροπής. Η προτεινόμενη ρύθμιση, εκτός του ότι είναι λίαν αμφίβολης εγκληματοπροληπτικής αποτελεσματικότητας, διανοίγει νομοθετική κερκόπορτα για μελλοντική επέκταση του παρωχημένου θεσμού της υποτροπής και σε άλλες κατηγορίες εγκλημάτων.

Παρ. 2: Η απαγόρευση μετατροπής και αναστολής της ποινής και χορήγησης ανασταλτικού αποτελέσματος στην έφεση διευρύνει ακόμη περισσότερο το ήδη υφιστάμενο πεδίο των σχετικών απαγορεύσεων. Η γνωστή αντίρρηση, ότι οι νομοθετικές απαγορεύσεις αυτού του τύπου είναι αντίθετες προς το τεκμήριο αθωότητας, την αρχή της αναλογικότητας και την διάκριση των εξουσιών καθόσον εκμηδενίζουν τα περιθώρια των δικαιοδοτικών κρίσεων, ισχύει κατά μείζονα λόγο για την προτεινόμενη ρύθμιση, δεδομένου ότι η αποδεικτική δυσχέρεια των εγκλημάτων της ενδοοικογενειακής βίας ενισχύει την πιθανότητα έκδοσης εσφαλμένων αποφάσεων. Τέλος, η προβλεπόμενη δυνατότητα επιβολής της απαγόρευσης προσέγγισης και επικοινωνίας με το θύμα ως παρεπόμενης ποινής στερείται ουσιαστικής σημασίας στις

πρωτόδικες καταδικαστικές αποφάσεις, με τις οποίες το ίδιο μέτρο μπορεί να επιβληθεί ως όρος για τη χορήγηση του ανασταλτικού αποτελέσματος της έφεσης.

Παρ. 3: Η δυνατότητα επιβολής προσωρινής κράτησης και για τα πλημμελήματα της ενδοοικογενειακής βίας που τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους συνιστά ανεπίτρεπτη δικαιοκρατική οπισθοδρόμηση και αντιστρατεύεται την επί 30 περίπου έτη (μετά το Ν. 2408/1996) σταθερή νομοθετική επιλογή για την κατάργηση της προσωρινής κράτησης στα πλημμελήματα (με μοναδική εξαίρεση το πλημμέλημα της ανθρωποκτονίας από αμέλεια κατά συρροή). Η απαξία του τιμωρούμενου με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους πλημμελήματος της ενδοοικογενειακής σωματικής βλάβης (άρθρο 6 Ν. 3500/2006), η οποία μάλιστα μπορεί να είναι και εντελώς ελαφρά, δεν είναι συγκρίσιμη με το πλημμέλημα της ανθρωποκτονίας από αμέλεια κατά συρροή, ώστε να δικαιολογείται η επιβολή του ακραίου δικονομικού μέτρου της προσωρινής κράτησης. Περαιτέρω, η προτεινόμενη ρύθμιση επανακαθορίζει τους όρους επιβολής της προσωρινής κράτησης για τα κακουργήματα της ενδοοικογενειακής βίας, παρ' όλο που θα αρκούσε η εφαρμογή της γενικής διάταξης του άρθρου 286 ΚΠΔ. Η εξάρτηση της προσωρινής κράτησης από όρους μη προβλεπόμενους στο άρθρο 286 ΚΠΔ (τέλεση της πράξης με ιδιαίτερη σκληρότητα ή η καθ' υποτροπήν τέλεση) δημιουργεί σύγχυση και διευρύνει τη δυνατότητα επιβολής της προσωρινής κράτησης ειδικά στα κακουργήματα ενδοοικογενειακής βίας που τιμωρούνται με κάθειρξη μέχρι 10 ετών (π.χ. η ενδοοικογενειακή βαρεία σωματική βλάβη – άρθρο 6 παρ. 2 εδ. β' Ν. 3500/2006). Η ιδιαίτερη σκληρότητα της -ερευνώμενης εισέτι!- πράξης είναι έννοια ασαφής και δεν ευθυγραμμίζεται με τις λοιπές αντικειμενικές προϋποθέσεις (κατά συρροή ή κατ' εξακολούθηση τέλεση), από τις οποίες μπορεί να συναχθεί ο κίνδυνος τέλεσης νέων εγκλημάτων στα κακουργήματα που τιμωρούνται με κάθειρξη έως δέκα έτη.

Παρ. 5: Η ένταξη των κακουργημάτων ενδοοικογενειακής βίας σε εκείνα που σύμφωνα με το άρθρο 309 ΚΠΔ παραπέμπονται με απευθείας κλήση στο ακροατήριο αποτελεί ένα ακόμη βήμα προς την εσφαλμένη κατεύθυνση της κατάργησης της ενδιάμεσης διαδικασίας των δικαστικών συμβουλίων, η οποία λειτουργεί ως πολύτιμο φίλτρο που αποτρέπει την άκριτη παραπομπή των υποθέσεων στο ακροατήριο με αποτέλεσμα την άδικη ταλαιπωρία των διαδίκων, την συμφόρηση των δικαστηρίων και την σημαντική επιβράδυνση της απονομής της ποινικής δικαιοσύνης..

Παρ. 6: Η θέσπιση του κανόνα ότι σε περίπτωση αναβολής της εκδίκασης των αυτόφωρων πλημμελημάτων ενδοοικογενειακής βίας η κράτηση διατηρείται και μόνο κατ' εξαίρεση αίρεται, εφόσον κρίνεται αιτιολογημένα μετά από ακρόαση του «θύματος» ότι δεν συντρέχει κίνδυνος τέλεσης νέων εγκλημάτων, αποκλίνει αδικαιολόγητα από τη γενική ρύθμιση του άρθρου 424 ΚΠΔ, όπως αυτό ισχύει μετά τον Ν. 5090/2024. Η κρίση για τη συνέχιση ή μη της κράτησης του δράστη αυτόφωρου πλημμελήματος πρέπει να επαφίεται στην ελεύθερη κυριαρχική κρίση του δικαστηρίου που αξιολογεί εξατομικευμένα όλα τα δεδομένα εκάστης υποθέσεως και δεν επιτρέπεται να προδιαγράφεται από τον ίδιο το νομοθέτη με το αφηρημένο κριτήριο του είδους του εγκλήματος, πόσο μάλλον όταν αξιώνεται αιτιολόγηση μόνο για την άρση, όχι όμως και για τη συνέχιση της κράτησης.

Παρ. 7: Η υπαγωγή και των προσώπων ιδιάζουσας δωσιδικίας στην αυτόφωρη διαδικασία για τα αδικήματα ενδοοικογενειακής βίας και ο υποβιβασμός τους στα πρωτοβάθμια δικαστήρια συνιστούν ακατανόητη ρύθμιση που **αγνοεί τους σπουδαίους λόγους** οι οποίοι επιβάλλουν την ιδιάζουσα δωσιδικία των αναφερόμενων στο άρθρο 110 εδ. περ. δ) κατηγοριών προσώπων. Περαιτέρω, ειδικά ως προς τους δικηγόρους επιχειρείται η εισαγωγή εξαίρεσης από την ειδική -και κατισχύουσα- διάταξη του άρθρου 39 παρ. 3 ν. 4194/2013, σύμφωνα με το οποίο: *“Δεν ακολουθείται η αυτόφωρη διαδικασία στα πλημμελήματα που φέρεται να έχει διαπράξει δικηγόρος. Δικηγόρος, που συλλαμβάνεται οποιαδήποτε ημέρα και ώρα δεν κρατείται, αλλά οδηγείται αμέσως ενώπιον του αρμοδίου Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών”.*

Άρθρο 15

Προστίθεται ως συστατικό στοιχείο της ανεπιφύλακτης δήλωσης του υπαίτιου για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης, η αναγνώριση των «βασικών περιστατικών» της υπόθεσης. Η πρόβλεψη είναι ατυχής και θα υπονομεύσει τη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης. Η αναγνώριση των βασικών περιστατικών να μεν αποτελεί, κατά την αντίληψη του νομοθέτη, κάτι έλασσον σε σχέση με την ομολογία, πλην όμως δεν παύει να αποτελεί μια οιονεί αναγνώριση της ποινικής ευθύνης, όπως άλλωστε εμμέσως επιβεβαιώνεται και από το άρθρο 17 Σχ/Ν, το οποίο προβλέπει την καταστροφή του υλικού της ποινικής διαμεσολάβησης σε περίπτωση μη ολοκλήρωσης της σχετικής διαδικασίας. Εφόσον η ευδοκίμηση της ποινικής διαμεσολάβησης οδηγεί σε εξάλειψη της ποινικής αξίωσης (άρθρο 13 παρ. 2 Ν. 3500/2006) και όχι σε καταδίκη δεν δικαιολογείται η απαίτηση να αναγνωρίσει ο υπαίτιος τα περιστατικά της πράξης του. Η δε δυνατότητα του θύματος να αξιοποιήσει την εν λόγω αναγνώριση στο πλαίσιο άλλων μη ποινικών διαδικασιών (αγωγές διαζυγίου ή ανάθεσης της γονικής μέριμνας) θα δημιουργήσει ισχυρό αντικίνητρο για την υπαγωγή των δραστών στην διαδικασία της διαμεσολάβησης. Περαιτέρω δεν αποσαφηνίζεται ποια είναι τα «βασικά περιστατικά της υπόθεσης», τα οποία πρέπει να αναγνωρίσει ο υπαίτιος, αν δηλαδή αυτά αφορούν μόνο πραγματικά περιστατικά και ποια ή αν περιλαμβάνουν και τα υποκειμενικά στοιχεία της εγκληματικής συμπεριφοράς.

Άρθρο 16

Η – έστω και κατ’ εξαίρεση – δυνατότητα του Εισαγγελέα να μη δεχθεί με αιτιολογημένη διάταξή του τη συμφωνία των μερών για διαμεσολάβηση παραβλέπει ότι ο θεσμός αυτός λειτουργεί σε διαπροσωπικό επίπεδο και στηρίζεται στην αυτονομία της βούλησης των μερών. Η προστασία ευάλωτων θυμάτων, που δεν συμμετέχουν γνησίως ή αυθορμητώς στην ποινική διαμεσολάβηση εξασφαλίζεται επαρκώς μέσω της προβλεπόμενης στο άρθρο 13 παρ. 3 Ν. 3500/2006 αναδρομικής άρσης των αποτελεσμάτων της διαμεσολάβησης σε περίπτωση υπαίτιας μη τήρησης των όρων της. Αντιθέτως, στην ορθή κατεύθυνση κινείται η προβλεπόμενη δυνατότητα του Εισαγγελέα να τροποποιήσει τους όρους της διαμεσολάβησης τάσσοντας νέους όρους.

Άρθρο 19

Η προβλεπόμενη στην παρ. 3 δυνατότητα ανάγνωσης της προδικαστικής κατάθεσης του απόντος «θύματος» ενδοοικογενειακής βίας, όταν το δικαστήριο κρίνει ότι συντρέχει λόγος προστασίας της ψυχικής ή σωματικής υγείας εισάγει μια αδικαιολόγητη απόκλιση από τη γενική πρόβλεψη του άρθρου 363 παρ. 1 ΚΠΔ. Η διαφύλαξη της ψυχικής ή σωματικής υγείας - σε αντίθεση με τους λοιπούς αναφερόμενους στο άρθρο 363 παρ. 1 ΚΠΔ λόγους - δεν καθιστά αδύνατη τη φυσική παρουσία του φερόμενου ως θύματος στο ακροατήριο ούτε είναι δυνατόν να διαπιστωθεί οίκοθεν από το δικαστήριο χωρίς την προβολή τεκμηριωμένου αιτήματος εκ μέρους του. Επειδή δε δεν απαιτείται αιτιολογία της σχετικής κρίσης του δικαστηρίου - σε αντίθεση με την πρόβλεψη του άρθρου 363 παρ. 1 ΚΠΔ - δημιουργείται ο κίνδυνος κατά την εφαρμογή της διάταξης να τεκμαίρεται αυθαιρέτως ως λόγος απουσίας του φερομένου ως θύματος ο κίνδυνος διατάραξης της ψυχικής ή σωματικής υγείας του. Η ανάγνωση της κατάθεσης του απόντος φερομένου ως θύματος κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 363 παρ. 1 ΚΠΔ σημαίνει περαιτέρω ότι η εμφάνισή του ενώπιον του δικαστηρίου θεωρείται ανέφικτη. Τούτο όμως έχει ως συνέπεια ότι ο κατηγορούμενος αποστρείται τη δυνατότητα να αντιλέξει στην ανάγνωση της προδικαστικής κατάθεσης του θύματος βάσει του άρθρου 363 παρ. 2 ΚΠΔ, το οποίο όμως εφαρμόζεται μόνο εφόσον η εμφάνιση του μάρτυρα στο ακροατήριο είναι εφικτή. Επομένως το άρθρο 19 Σχ/Ν **παραβιάζει του άρθρο 6 παρ. 3 περ. δ' ΕΣΔΑ και αντιβαίνει στην σχετική νομολογία του ΕΔΔΑ**, αφού τα ενήλικα θύματα ενδοοικογενειακής βίας δεν είναι εξ ορισμού ευάλωτα, ώστε να δικαιολογείται ο περιορισμός του υπερασπιστικού δικαιώματος του κατηγορουμένου για την διαζώσης εξέταση του θύματος, το οποίο είναι πάντοτε ο βασικός και συχνά ο μοναδικός μάρτυρας κατηγορίας.

IV. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' ΤΟΥ Β' ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΣΧ/Ν: ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΟΙΝΙΚΟ ΚΩΔΙΚΑ

Άρθρο 24

Η προτεινόμενη διάταξη παρέχει το δικαίωμα του προσώπου που έχει δηλώσει παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας αφενός σε σειρά κακουργημάτων του ΠΚ (ήτοι του Κεφ. 15^{ου}, 16^{ου}, 18^{ου} και 19^{ου}), αφετέρου σε όλα τα εγκλήματα (ανεξαρτήτως βαρύτητας) του ν. 3500/2006 περί της ενδοοικογενειακής βίας να καταθέσει γραπτό υπόμνημα ενώπιον του συμβουλίου πλημ/κών που κρίνει για τη χορήγηση ή μη της απόλυσης υπό όρο στον καταδικασθέντα. Έτσι, ο αμέσως παθών, ο οποίος κατά την ποινική δίκη δεν έχει -ορθώς- λόγο για το περί ποινής κεφάλαιο, αποκτά εκ των υστέρων και αντιφατικώς την ιδιότητα του οιονεί διαδίκου στο στάδιο της έκτισης της ποινής. Η ρύθμιση είναι εξ αυτού του λόγου προβληματική. Επίσης **δεν συνάδει με τις παρ. 5 και 6 της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ (για τα δικαιώματα των θυμάτων)**, όπου προβλέπεται απλώς και μόνον η δυνατότητα ενημέρωσης του θύματος για τις περιπτώσεις αποφυλάκισης ή απόδρασης του κρατουμένου, και μάλιστα εφόσον το θύμα ζητήσει να λάβει τις εν λόγω πληροφορίες και «*υπάρχει ενδεχόμενος ή διαπιστωμένος κίνδυνος βλάβης αυτών, εκτός εάν υπάρχει διαπιστωμένος κίνδυνος βλάβης του δράστη λόγω της κοινοποίησης των πληροφοριών*».

Άρθρο 25

Με την προτεινόμενη προσθήκη της παρ. 5 στο άρθρο 124 ΠΚ προβλέπεται η δυνατότητα αντικατάστασης των αναμορφωτικών μέτρων με κατ' οίκον έκτιση ή με παροχή κοινωφελούς εργασίας και σε περίπτωση που αυτά δεν επαρκούν με περιορισμό σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων (με μέγιστη διάρκεια 3 έτη), εφόσον κατά τη διάρκεια ισχύος ασκήθηκε ποινική δίωξη για πράξη που αν την τελούσε ανήλικος θα ήταν κακούργημα ή αν παραβιάζονται εξακολουθητικά. Η διάταξη αυτή είναι ανάλογης λογικής με την άστοχη διάταξη του ά. 37 του ΣΧ/Ν, στον βαθμό που ακόμη και η άσκηση ποινικής δίωξης συνιστά λόγο για την αντικατάσταση των αναμορφωτικών μέτρων, αυστηροποιώντας έτσι υπέρμετρα τη ποινική μεταχείριση των ανηλίκων.

Άρθρο 26

Ομοίως, στην αυστηρότερη ποινική μεταχείριση των νεαρών ενηλίκων κατατείνει και η προτεινόμενη τροποποίηση της παρ. 1 του ά. 130 ΠΚ, με την οποία αλλάζει το όριο ηλικίας ισχύος των αναμορφωτικών μέτρων από το 25^ο έτος στο 21^ο έτος της ηλικίας, παραγνωρίζοντας τα σύγχρονα δεδομένα για την ψυχοπνευματική τους ωρίμανση.

Άρθρο 28

Με την προτεινόμενη τροποποίηση του ά. 313 ΠΚ, μόνη η «οπλοφορία» κάποιων εκ των προσώπων που συμμετέχουν στην συμπλοκή, προβιβάζει την απλή συμμετοχή των υπολοίπων -που δεν οπλοφορούσαν!- στην συμπλοκή σε κακούργημα (κάθειρξη έως 8 έτη), κατά **πρόδηλη παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας** (άρθρο 49 παρ.3 ΧΘΔΕΕ).

Άρθρο 30

Με την προτεινόμενη τροποποίηση του ά. 360 ΠΚ, καθίσταται αυστηρότερη η ποινική μεταχείριση του προσώπου που έχει την επιμέλεια ανηλίκου δράστη, ήτοι (α) επιβάλλεται πλέον φυλάκιση έως 3 έτη + χρηματική ποινή (ενώ σήμερα είναι φυλάκιση έως 2 έτη) και (β) αν η πράξη του ανηλίκου «*ενέχει στοιχεία βίας ή στρέφεται κατά ανηλίκου θύματος ή είναι πράξη που αν την τελούσε ενήλικος θα ήταν κακούργημα*» επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον 1 έτους + χρηματική ποινή τουλάχιστον 10.000 ευρώ. Ιδίως ως προς το δεύτερο εδάφιο, η ρύθμιση είναι άκρως προβληματική, καθότι δεν διακρίνει μεταξύ των τριών περιπτώσεων και αντιβαίνει προδήλως στην αρχή της αναλογικότητας. Η δε πρώτη περίπτωση είναι ασαφής, κατά παράβαση της αρχής του ορισμένου του ποινικού νόμου (lex certa – άρθρο 7 παρ. 1 Συντάγματος, άρθρο 1 ΠΚ).

Άρθρα 31 και 32

Με τις προτεινόμενες διατάξεις τροποποιούνται ουσιωδώς τα άρθρα 381 και 405 ΠΚ, αντίστοιχα, ήτοι: (α) Στα πλημμελήματα η δικαστική άφεση της ποινής γίνεται πλέον δυνατή. (β) Για τα δε κακούργηματα γίνεται ομοίως δυνατή «και εφόσον κριθεί από τις περιστάσεις», υπό την προϋπόθεση όμως ότι η πλήρης ικανοποίηση του παθόντος λάβει χώρα μέχρι την αμετάκλητη παραπομπή, διαφορετικά, δηλαδή αν η πλήρης ικανοποίηση λάβει χώρα μέχρι το τέλος της αποδεικτικής διαδικασίας στο πρωτοβάθμιο

δικαστήριο, συνιστά απλώς λόγο μείωσης της ποινής (κατ' ά. 83 ΠΚ). Έτσι, αφενός μεν *ματαιώνονται ουσιαστικά οι μέχρι τούδε στόχοι της αποκαταστατικής δικαιοσύνης*, ιδίως διότι εκλείπει για τον κατηγορούμενο το ισχυρό κίνητρο αποκατάστασης της κατά το κατηγορητήριο βλάβης του φερομένου ως παθόντος, αφετέρου δε γίνεται ακόμη πιο προβληματική στην πράξη η σχέση των εν λόγω ουσιαστικών ποινικών διατάξεων με τους αντίστοιχους δικονομικούς θεσμούς. Ας σημειωθεί ότι η προτεινόμενη δραστική συρρίκνωση του πεδίου εφαρμογής των υπό συζήτηση διατάξεων του ΠΚ *δεν αξιολογεί παντάπασι* την, σύμφωνα με τις ενδείξεις, επιτυχή έως τώρα λειτουργία τους στην πράξη προς όφελος των παθόντων, όπως επιβάλλει το άρθρο 56 του Ν. 4622/2019.

V. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ ΤΟΥ Β΄ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΣΧ/Ν: ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Άρθρο 35

Στο άρθρο αυτό προβλέπεται για πρώτη φορά η δυνατότητα παράτασης της προσωρινής κράτησης του ανηλίκου από τους έξι στους εννέα μήνες και αντικατάστασης των περιοριστικών όρων με προσωρινή κράτηση όταν οι περιοριστικοί όροι παραβιάζονται επαναλαμβανόμενα και ασκηθεί σε βάρος του ανηλίκου ποινική δίωξη για έγκλημα του άρθρου 127 παρ. 1 ΠΚ. Πέραν του ότι μεταφέρονται στο πεδίο των ανηλίκων δραστών οι αντίστοιχες άστοχες ρυθμίσεις των άρθρων 36 και 37 για την προσωρινή κράτηση των ενηλίκων (βλ. γι' αυτές κατωτέρω), ο νομοθέτης επεκτείνει την προσωρινή κράτηση ανηλίκων παραβλέποντας ότι κατά τη νομολογία του ΕΔΔΑ (βλ. την πρόσφατη απόφαση *Spišak κατά Τσεχίας* της 20.6.2024) η προσωρινή κράτηση ανηλίκων πρέπει να χρησιμοποιείται ως έσχατο μέτρο και να είναι όσο το δυνατόν πιο σύντομη.

Άρθρο 36

Στο άρθρο αυτό προβλέπεται (για πρώτη φορά μετά το Ν. 3811/2009) η δυνατότητα παράτασης της προσωρινής κράτησης από το ένα έτος στους δεκαοκτώ μήνες και για τα κακουργήματα που τιμωρούνται με πρόσκαιρη κάθειρξη μέχρι δέκα έτη, εφόσον η υπόθεση έχει ήδη εισαχθεί στο ακροατήριο και το κακούργημα έχει τελεσθεί στο πλαίσιο εγκληματικής ή τρομοκρατικής οργάνωσης ή συμμορίας ή υπάρχει μεγάλος αριθμός παθόντων από αυτό. Η θεσπιζόμενη δυνατότητα παράτασης της προσωρινής κράτησης δεν συνδυάζεται με εξαιρετικές περιστάσεις, αφού εξαρτάται εν πολλοίς από τις ίδιες ακριβώς προϋποθέσεις με εκείνες που προβλέπονται στο άρθρο 286 ΚΠΔ για την εξ αρχής επιβολή της προσωρινής κράτησης σε αυτήν την κατηγορία κακουργημάτων πλην όμως με την προσθήκη της τέλεσης του εγκλήματος από απλή συμμορία (και όχι από εγκληματική οργάνωση), προϋπόθεση όμως η οποία δεν αρκεί για την επιβολή της προσωρινής κράτησης σύμφωνα με το άρθρο 286 ΠΚ. Περαιτέρω δεν διευκρινίζεται πώς εννοείται η εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο, αν δηλαδή αρκεί η επίδοση της κλήσης ή του κλητηρίου θεσπίσματος ή αν απαιτείται και έναρξη της εκδίκασης της υπόθεσης. Σε κάθε περίπτωση η εξάρτηση της δυνατότητας παράτασης της προσωρινής κράτησης από την εξέλιξη της ποινικής διαδικασίας μαρτυρεί ότι αυτό που πρωτίτως ενδιαφέρει δεν είναι η εξυπηρέτηση των δικονομικών σκοπών της προσωρινής

κράτησης, αλλά κυρίως η αδυναμία έγκαιρης εκδίκασης των σχετικών υποθέσεων πριν από τη συμπλήρωση του έτους της προσωρινής κράτησης.

Άρθρο 37

Για πρώτη φορά στην ποινική νομοθεσία μας προβλέπεται η υποχρεωτική αντικατάσταση των περιοριστικών όρων, που επιβλήθηκαν για κακούργημα στην περίπτωση που κατά το χρόνο ισχύος των περιοριστικών όρων ασκηθεί σε βάρος του κατηγορουμένου νέα ποινική δίωξη. Η πρόβλεψη αυτή αλλοιώνει τους σκοπούς των περιοριστικών όρων, που είναι η αποτροπή του κινδύνου τέλεσης νέων εγκλημάτων και η εξασφάλιση της παρουσίας του κατηγορουμένου στο ακροατήριο (άρθρο 282 παρ. 2 ΚΠΔ) και μετατρέπει - και μάλιστα κατά τρόπο *κακότεχνο και ανορθολογικό* - την περίοδο ισχύος των περιοριστικών όρων σε οιονεί χρόνο δοκιμασίας του κατηγορουμένου. Η ρύθμιση μεταφέρει στο πεδίο της προδικασίας την ατυχή πρόβλεψη του άρθρου 497 παρ. 8 ΚΠΔ, όπως αυτό ισχύει μετά το Ν. 5090/2024, κατά την οποία η άσκηση ποινικής δίωξης για έγκλημα που φέρεται να τελέσθηκε κατά το χρόνο της αναστολής καθιστά δυνατή την ανάκληση του χορηγηθέντος ανασταλτικού αποτελέσματος. Μάλιστα το άρθρο 37 Σχ/Ν υπερακοντίζει τα προβλεπόμενα στο άρθρο 497 παρ. 8 ΚΠΔ και για το λόγο αυτό εκτίθεται σε ακόμη εντονότερο αντίλογο. Συγκεκριμένα:

Α. Η προτεινόμενη ρύθμιση περιλαμβάνει ένα εξαιρετικά ευρύ φάσμα κακούργημάτων, έτσι ώστε η μετατροπή των περιοριστικών όρων σε προσωρινή κράτηση να αποτελεί μάλλον κανόνα παρά εξαίρεση.

Β. Σε αντίθεση με την αντίστοιχης συλλογιστικής ρύθμιση του άρθρου 497 παρ. 8 ΚΠΔ, η μετατροπή των περιοριστικών όρων σε προσωρινή κράτηση είναι υποχρεωτική και όχι δυνητική με συνέπεια η επιβολή ή μη της προσωρινής κράτησης να εξαρτάται από το τυχαίο γεγονός του χρόνου άσκησης της ποινικής δίωξης.

Γ. Η σχετική ευκολία με την οποία στην πράξη ασκείται η ποινική δίωξη (ιδίως στα αυτόφωρα κακούργηματα) δημιουργεί τον κίνδυνο επιβολής προσωρινής κράτησης λόγω της διάπραξης άλλου κακούργηματος, για το οποίο δεν αποκλείεται η μεταγενέστερη έκδοση απαλλακτικού βουλεύματος ή αθωωτικής απόφασης.

Δ. Δεν καθίσταται από το γράμμα της διάταξης σαφές αν η νέα ποινική δίωξη πρέπει να αφορά στο ίδιο είδος εγκλήματος, για το οποίο επιβλήθηκε ο περιοριστικός όρος ή για οποιοδήποτε κακούργημα από τα αναφερόμενα στην διάταξη.

Ε. Η δυνητική αντικατάσταση των περιοριστικών όρων με προσωρινή κράτηση σε περίπτωση άσκησης ποινικής δίωξης για πλημμέλημα δημιουργεί τον κίνδυνο στέρησης της προσωπικής ελευθερίας για εγκλήματα μικρής σχετικά απαξίας.

ΣΤ. Το τελευταίο εδάφιο του άρθρου 37 σύμφωνα με το οποίο «*Σε κάθε περίπτωση διατάσσεται η προσωρινή κράτηση του κατηγορουμένου και για τη νέα ποινική δίωξη σύμφωνα με το άρθρο 286 ΚΠΔ*» πέραν του ότι δεν ακριβολογεί (δεν επιβάλλεται προσωρινή κράτηση για τη δίωξη!) δεν καθιστά απολύτως σαφές αν για την πράξη, για την οποία ασκείται νέα δίωξη, η προσωρινή κράτηση είναι άνευ ετέρου υποχρεωτική ή εξαρτάται από τη συνδρομή των όρων του άρθρου 286 ΚΠΔ, όπως -ορθώς- διευκρινίζεται στην Εισηγητική Έκθεση (σελ. 40).

VI. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΕΦ. ΣΤ' ΤΟΥ Γ' ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΣΧ/Ν: ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Άρθρο 78

Το ισχύον άρθρο 162 παρ. 2 και 3 ΚΠΔ επιβάλλει επί ποινή ακυρότητας την αναγραφή επί του επιδιδόμενου εγγράφου του χρόνου και του τύπου της επίδοσης καθώς και του προσώπου στο οποίο αυτό παραδόθηκε. Η πρόβλεψη ακυρότητας είναι απόρροια του θεμελιώδους δικαιώματος του κατηγορουμένου να πληροφορείται εγκαίρως και με ακρίβεια το περιεχόμενο του επιδιδόμενου εγγράφου. Η απάλειψη της ακυρότητας της επίδοσης οσάκις επί του επιδιδόμενου εγγράφου ελλείπει κάποιο από τα υποχρεωτικώς σημειούμενα ανωτέρω στοιχεία *καταδολιεύει με χονδροειδή τρόπο το δικαίωμα πληροφόρησης και υπερασπίσεως του κατηγορουμένου* και τον παραδίδει αβοήθητο στην επιπολαιότητα ή την αδιαφορία του οργάνου επιδόσεως. Η προτεινόμενη ρύθμιση είναι **αντίθετη προς τα άρθρα 6 παρ. 3 β και γ ΕΣΔΑ και 48 ΧΘΔΕΕ και την σχετική νομολογία του ΕΔΔΑ και του ΔΕΕ**, σύμφωνα με την οποία απαιτείται πάντοτε να διαπιστώνεται το εάν ο κατηγορούμενος έλαβε πράγματι γνώση της κλητευσής του προς απολογία, εμφάνιση στο ακροατήριο κ.λπ.

Άρθρο 79

Με το εν λόγω άρθρο προτείνεται η τροποποίηση του άρθρου 270 ΚΠΔ ώστε η ανάκριση να περατώνεται με την έκδοση εντάλματος σύλληψης οσάκις ο κατηγορούμενος θεωρείται πρόσωπο άγνωστης διαμονής «και υπάρχουν ενδείξεις εναντίον του», χωρίς να απαιτείται αυτές να είναι «σοβαρές».

Η προτεινόμενη ρύθμιση *αντιβαίνει στα άρθρα 276 παρ. 2 και 286 ΚΠΔ*, τα οποία επιτρέπουν την έκδοση εντάλματος σύλληψης μόνον επί συνδρομής **σοβαρών** -και όχι απλών- ενδείξεων ενοχής, όπως επιβάλλεται από τον εξαιρετικό χαρακτήρα του μέτρου και την συνταγματική αρχή της αναλογικότητας. Η ρύθμιση τελεί σε ευθεία **αντίθεση προς τα άρθρα 6 και 25 του Συντάγματος, και 5 παρ. 1γ της ΕΣΔΑ**.

Αθήνα, 7 Ιανουαρίου 2025

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ένωσης Ελλήνων Ποινολόγων
